

MAC DHONNCHADHA AN TSNEACHTA

Micilín a d'innis 12/1/32.

Críochnuigheadh 2/2/32.

Mac Donnchadha an tSneachta

Rí a bhí ann agus marbhuigeadh é ag fathach. D'fhan a mhac Donnchadh ann annsin sa Tuircéis, agus a mháthair. Bhí ingean ag Rí na Gréige agus ní raibh sé sásta í thabhairt dhaon fhear ach fear a dtiubhradh an Rí trí éathach dó.

"Gabhfaidh mise chó fada le Rí Gréige," adeir Donnchadh le na mháthair lá go bhfágá mé an ingean uaidh. "Ó nach bhfuil fhios agat" adeir an mháthair gur iomadh fear a chuaigh chó fada leis agus gur chinn sé ar chuile fear an ingean a fhagail uaidh.

"Is cuma liom" adeir Donnchadh, "béidir nach raibh fear ar bith aca chó maith liom fhéin." Bhuail sé leis go ndeachaidh sé isteach ag an Rí. Nuair a tháinig sé isteach chuir an Rí céad míle fáilte roimhe. "Creidim gur ag iarraidh mná a tháinig tú" adeir an Rí leis. "Seadh" adeir Donnchadh. "Tiubhraidh mise bean duit má chuireann tú iallach orm trí éathach a thabhairt duit" adeir an Rí.

Chuir sé chuile bhealach dá fheabhas le Donnchadh san oidche nó gur éirigh sé maidin lá m-a bhárach. Thug sé amach Donnchadh annsin ag sgaraoid bheithidheach (traoidh ulc mhór beidheach bhainne) agus dhá chailín déag dá mbleaghan. Bhfaca tusa ariamh sa Tuircéis sgaraoid bheithidheach chó breagh leob sin?" adeir an Rí le Donnchadh.

"Chonnaic mé" adeir Donnchadh, agus sgaraoid bheithidheach níos fearr faoi dhó".

"Chonaic mé ag m'athair is mo mhathair sa Tuircéis iad" adeir Donnchadh, nach mbíodh deich mbean fhichead ag blaghan acab agus níl agat-sa ach dá bhean déag. Muise, thug tú do dhearg-éathach, a Dhonnchadh" adeir an Rí leis. Ní fhaca tú sgaraoid bheithidheach có maith leis sin ariamh sa Turceis. "Is maith liom go ndubhairt tú é", adeir Donnchadh, is liom-sa trion dhe t'ingean.

"Is leat, d'éirigh leat, ach chuir tú an oiread sin feirge orm thug mé éathach duit. B'fhéidir nach bhfuil maith ar bith duit sa méid sin." "Tá faitchíos orm go mbuailfidh sé amach mé" adeir an Rí leis an mbainrioghan nuair a tháinig sí isteach. "Níor casadh aon fhear chó maith leis liom-sa go fóill.

"Má tá sé go maith," adeir an bhainrioghan, nach shin é is fearr. An fear is fearr atá i ndon í a bhaint díot sé an fear is fearr é." Lá ar na bhárach annsin aríst thug sé amach ag cruach mhóna Donnchadh an bhfach tú a Dhonnchadh cruach mhóna chó mór leis sin?" "Ó shoraidh" adeir Donnchadh, chonnaic mise cruach mhóna a bhí níos mó faoi dhó ná í." "Cé

aige a bhfaca tú í?" "Ag m'athair is mo mháthair," adeir Donnchadh sa Tuitcéis. Agus cén fáth a nabruigheann tú gur mó an chruach mhóna a bhí ag t'athair is do mháthair ná an cgruach sin" adeir an Rí.

Fuair mise sgéal lá go raibh an ceann ab'fhuide uaim di leagtha. Chuaidh mé ag marcúigheacht ar mo chapall go bhfeicinn an ceann a bhí leagtha agus bhfacas dom go raibh leath an lae caithe nuair a bhí mé chó fada leis. Chuir mé fir dá thóigeáil agus bhí píosa den oidhche caithte nuair a bhí mé sa mbaile." "Muise", adeir an Rí na Gréige "thug tú do dhearg-éathach pé bé céard dubhairt tú i dtaobh na mbeithidheach sin rud nach bhfaca tú ariamh, cruach mhóna có fada leis sin." "s maith liom go ndubhairt tú é" adeir Donnchadh, sin á dtrian dhe t'ngéan. Béidh sí agat uilig an chéad éatgach eile a thabhras mise dhuit.

Maidin lár n-a bhárach annsin thug an Rí Dhonnchadh amach chó fada le garrada cabáiste bhí an cabáiste fásta agus na mealta dúnta. "An bhfach tusa aon gharrdha cabáiste có maith leis sin sa Turcéis a Dhonnchadh?" adeir an Rí. "Chonaic mé" adeir Donnchadh "Cé aige bhfach tú é," adeir Rí Gréige ag m'athair is mo mháthair," adeir Donnchadh. "Cén fáth a nabruigheann tú gur fearr an garrdha cabáiste a bhí ag tathair is do mháthair ná mo gharrdha-sa?" adeir an Rí.

Maidin Dé Luain chuaidh mé féin agus mo dreatháir amach agus dhá thuaigh againn gi ngearradh muid meall cabáiste. Bhí duine againn ar chaon taobh de ag gearradh na coise agus trathnona Dé Satharain bhí an meall leigte anuas againn agus an chois gearrtha. "Déirim-se gur thug tusa do dhearg-éathach," a Dhonnchadh, "ní raibh meall cabáiste ariamh chó mór go gcaitfeadh beirt fhear seachtain ag gearradh na coise faoi." "Is maith liom go ndubhairt tú é." Adeir Donnchadh. Is liom-sa t'ingean ar fad."

"Is Cuma liom sin" adeir an Rí. Ní peacadh mór dom m'ingean a thabhairtduit mar tá fhios agam gur mac Rí thú ach má tá mé dhá tabhairt duit féin caithfidh tú pósadh annseo. Ní leigfidh mise m'ingean as an gcúirt. Fanfaidh tú féin is í féin i néinfeacht go bhfágadh sibh bás" adeir an Rí. Fear atá chó breagach leat-sa beidh tú i ndon obair a chur chun cinn."

Phós sé féin agus an ingean le chéile agus d'fhan siad sa gcúirt go raibh mac acab agus sé an t-ainm a baistiadh air an Turcach Gréigeach. Bhí siad dhá thóigeáil go dtí go raibh sé ina thrí bliand déag d'aois bhí sé ina fhear an uair sin có mór le fear a bith a bhí sa nGréig.

Bhí an Rí ann i gcomhnaidhe. Is mór an feall adeir an Rí leis an bhfear óg lá gan gaisge a mhúineadh dhuit. Cuirfidh mé go hÉirinn thú go múintear gaisge duit ann ag na Fianna Éireann. Níl maith ar bith san áit seo le gaisge a mhúnadh duit ann.

Cuireadh go hÉirinn annsin é i néinfeacht le Fianna Éireann ach má cuireadh féin níor thaitnigh sé chor ar bith leob. Ní raibh fear a bith acab i ndon breith air. Bhí faitchias orthab go dtiocfadh sé ró-fhada dá gcuirtigh fearg air.

Well adeir Fionn leis lá níl fear ar bith có maith le Rí Sgeithighe téirigh chó fada leis agus gheifidh tí an ingean uaidh. Bhí Fionn ar súl gur chuir sé go Rí Sgeithighe é. Nuair a tháinig sé chó fada le Rí Sgeithighe dfhaifruigh sé de cé raibh a thríall ná a tharraingt. "Tá mé ag tigheacht ag iarraidh mná" adeir Donnchadh. Chuala mé nach bhfuil aon Rí chó maith leat-sa" adeir Donnchadh. "Muise níl," adeir Rí na Sgeithighe ach níl aon bhean agam le tabhairt

duit. An bhean atá agam níl sí ach ina cailín fós adeir sé ach féadfaidh tú fanacht againn go go mbeidh sí ina bean agus cuinneochaidh mise coisnighthe í gan aon duine eile a leigint í thabhairt uainn.

D'fhan sé ansinn i néanfacht leob bhí sé ag dhul isteach is amach go ceann seachtaine. I gceann seachtaine annsin dubhairt an Rí leis go raibh teach fathaigh in aice leob agus dubhairt sé leis a dhul ag iarraidh ghac mhuc air. Abair leis glac muc a chur aniar chugam go ceann seachtaine, go gcuirfidh mé an luach chuige nó glac mhuc ar a shon.

Nuair a chuaidh sé chomh fada leis an bhfatach d'innis sé dó. Fú fá fiasog, adeir an fathach faighim bolaidh an Éireannaigh bhréagaigh bhradaigh ort. Ní Éireannach mise, adeir an Turcach Gréagach. Ní le ceart ná le cóir a tháinig mise anseo ach le cóir agus ceart a bhaint díot.

Cé fearr leit a caraidheacht ar leacreacha dearga ná ag sgean glasa i mbolg easnacha a chéile. Is fearr liom ag caraidheacht ar leacreacha dearga i náit a mbeidh mo chosa míne fíor-uaisle ag dhul i nuactar agus do spága móra mi-stuamadh ag dul i níoctar.

Rug siad ar a chéile annsin lám i níochtair is lámh i n-uachtair is lámh i n-uaisle coraidheacht. Ní raibh aon fear ó híordáin go húrdáin a theocfadh ag breathnú ar ghaisge cath ná cruacomhrac nach orthab ba chóir a thigheacht ag breathnú. Dhéanadh siad bogán den chruadán agus cruadhán den bhogán ag tarraingt toibreacha fíor-uisge trí mhullach na gcloch nglas agus na spreabreacha a bhí siad a bhaint le ladraicín a gcosa go raibh siad ag caochadh na gcailleacha a bhí ag caitheamh a bpíopaí sa Domhan Thoir go dtáinig an spideao ar ghualainn Mhac Dhonnchadha an tSneachta.

A Mhic Dhonnaeadha an tSneachta, adeir sí corruigh amach níl bean do chaoithe ná bean do shínte ná bean do ghioráin annseo ach mise agus beidh tú itthe ag beag éanlaith agus mór éanlaith an domhain sul dá mbeidh sop ar do chreicreacha agam. Corruigh amach agus cuimrigh ort fhéin.

Mar sin thug sé cor don fathach an chead chor a thug sé dó chuir sé go dtí na glúine é an dara cor chuir go dtí n-a bhásta an tríomadh cor go meall a bhrághad. "Talamh os do chionn a bhodaigh" adeir sé. "Ó chim gurb eadh" adeir an fathachis tú an gaisgidheach is fearr a chonaic me ariamh adeir sé. Tiubraidh mé an poitín íocshlainnte dhuit adeir sé tiubhraidh mé an each chaol dubh duit a bhearfais ar an ngaoith a bhéas róimpe shul dhá mbearfaidh an ghaoith a bheas ina diaidh uirthi agus tiubhraidh mé duit mo claidhiamh solus agus an slaitín draoidheachta agus tiubhraidh mé duit fáinne na hóige.

Cé bhfuigfidh mé iad? Gheithfidh tú san arg mór sin thall iad adeir an fathach ach ní mór duit mé féin a tharraingt go n-iomtuighidh me an clar duit. Níl aon chall duit leis adeir sé ionntóchaidh me féin é. D'ionntuigh sé an clár den arg agus thóg amach an claideamh solus. Cé bhféachfaidh mé faobhar anois air adeir sé. Níl sé sin ag iarraidh faobhar ar bith. Sé an chaoi go mbíonn faobhar ag dhul air chuile áit dá mbuailfidh sé. Pé bí smután is bréine a fheicfeis tú annsin adeir sé.

Ní feicim aon smután is bréine ná do shean-cloigean féin dá bhualadh i gcomhngar a chinn a ghéill is a mhuiníl bhain sé de anuas é gan truisle gan toirle (tuirling) gan mherg gan

mhearbhall. Rug sé ina dheas –láimh ar claidhiamh soluis agus bhuaile sé i gclár a éadain an cloigean agus rinne sé sgoiltean de.

Ní mhór duit adeir an cloigean dá mbeinn-se thuas aríst ní leat a cuideochainn. Ba ghearr é do saoghal. Nuair a bhí tú thuas ba dona tú adeir Donnchadha.

Chuir sé caoi ar an méid a bhí aige, ar an bpoitín iocshlainnte ar an tslaitín draoidheachta, ar an gclaidheamh soluis agus ar fhaine na hóige. Chuaidh sé chomh fada leis an Rí. Cén fath nar thug na muca chugam adeir an Rí. Is ar éigin a thug mé m'anam uaidh adeir sé is olc an áit ar chuir tú mé. Creidim gur ag iarraidh mé a mharbhú a chuir tú ann mé.

Ní headh adeir an Rí. Shíl mé go gcuirfeadh sé chugam iad. Tá bó agam agus tá biorán ina cluais. Níl fhios agam ceard a chuir anné. Nuair eireóchas tú ar maidin ba cheart duit a dhul agus an biorán a bhaint as a cluais.

Nuair a d'éirigh sé ar maidin chuaidh sé a rith ar a mbó. Nuair a chonaic an bhó é chuir sí a cloigeann i n-áirde agus rith sí uaidh. Rith sé ina diaidh gur uirthé. Dhruid sé isteach léithe gur bhain sé an bioránas a cluais. Ar an bpointe boise is a bhain sé an biorán as cluaisna bó d'éirigh fear as a'gcluais is sheas sé le na thaobh. D'éirigh an bhó ina bean len-a thaobh. Is ait an fear thú adeir an fear le mac Donnchadha. Ar chuir an Rí ag cúirt an fhathaigh thú. Chuir Mac Donnchadha agus mharbhuigh mé an fathach.

Is ait an fear thú adeir an fear seo í an ingean is sine ag an Rí nuair a tháinig mise dhá hiarraidh chuir an Rí ag an bhfathach mé mharbhuigh an fathach mé. Rinne sé bó den ingean agus chuir sé mise isteach ina cluais. Tá cúirt an fhathaigh agam-sa adeir Mac Donnchadha. Ní ghabhfhaidh mise isteach sa gcúirt sin aríst adeir an fear agus ní ghabhfhaidh an ingean ach an oiread agus ná téirigh thusa ann Mac Rí na Sosmáin mise adeir sé.

Má tá is innte sin a gabfas mise anocht adeir sé agus an bhean freisin agus teirigh ann tusa freisin ná teirigh ag an Rí níos mó. Chuaidh siad isteach i gcúirt an fhathaigh annsin, an bheirt fhear agus an bhean. An bhfuil an biorán agat adeir an fear. Tá, leag ar an bhfuinneog ansin thall é go dtí mbáireach adeir an fear a bhí i gcluais na bó. Nuair a bhí siad ag dul amach ar maidin tabhair leat an biorán sin agus caith síos sa teine é adeir an fear le Mac Donnchadha.

Nuair a rug sé ar an mbiorán chuir sé a shean bhéic as. Dubhairt sé leis an bhfear go raibh an biorán ag béicadh "caith síos ar an teine é agus ná bac le na chuid béiceadh. Fág ar an teine é." Nuair a chaith sé síos ar an teine é thosuigh an biorán ag béiceadh agus ag caoineachán.

Chuaidh siad amach agus chaith siad píosa den lá ag siubhal go raibh sé in am fhágail. Tháinig siad isteach nuair a tháinig siad isteach bhí beirt bhan ina suidhe cois na teine. D'aithnigh sebean an fhir seo a chonnic sé ar maidin ach nóir aithnigh sé an bhean eile. A bhfuil a fhios agat adeir fear na cluaide cé hí an bhean sin. Níl adeir sé. Sin í do bhean féin. Sin í a bhí ina biorán sin í an biorán a chaith tú sa teine, an biorán a bhí i gcluais na bó atá ina bean anois. Ní raibh ag an Rí ach triur ingean. Rinne sé bó de ingean acab agus biorán den ingean eile tá an ingean eile sa mbaile aige.

Phós an fear annsin agus an ingean ba sine le chéile agus phós Mac Donnchadha an ingean eile bhí siad in einfacht sa gcúirt. Ní raibh siad ann ac seachtain nuait tháinig fathach ag an doras ag iarraidh comhraic. Ba mhó faoi dhó é ná an chéad fhathach dfeicfeadh siad an domhan mór idir a dhá chois agus ní fheicfidís rud ar bith idir a mhullach agus an t-aér bhí sé chomh mór sin. Tá sé chomh mairh duit adeir MacRí na Sosmáin a dhul amach agus é sin a mhrbú aseir sé leis an Rurcach Gréigeach.

Teirigh fhéin amach adeir an Turcagh Gréigeach agus marbuigh é. Tá cúirt agam-sa cheanna agus mharbhuigh mé fathach is marbuigheadh thusa é sin agus bíodh cúirt a'd féin. Ghabh mac Rí na Sosmhain amach annsin agus nuair a ghabh sé amach rug an fathachair agus chaith sé uaidh é chuir sé seacht n-iomaire agus seacht n-acra uaidh é. Nuair a thuit sé chuaidh sé go dtí a dhá asgail sa talamh.

Nuair a chonaic an Turcach Gréigeach Mac Rí na Sommán caithte ag an bhfathach ghabh sé fhéin amach. Ní raibh sé i ndon greim a fhágail air níos airde ná a dhá lorgadh. Nuair a fuair sé greim orrabagus gur tarraing sé aige a chosa thuit an fathach anuas ar an talamh agus bhain sé an cloigean de.

Nuair a bhí an cloigean bainte de aige ghabh sé agus tharraing se an fear eile as an talamh agus chuireadar an fathach mór. Lár na bhárach chuir na mná amach ag bheirt fhear féachaint cé aca is mó a shiubhalfadh. An té is mó a shiubhalfadh is aige a bheadh an chuid is móde thalamh na bhfathach. Bhí dhá lithróid ag na mná agus shiubhalfadh an dá liathróid an oiread céadna leis an mbeirt fhear. Ba chuma leis na fir sa tubaiste céard a dheanfadh an talamh. Siad na mna a bhí dhul a roinnt na talmhan.

Nuair a bhí na fir imtighe a siubhal tháinig an bheirt bhan amach agus chaith siad na liathroidí agus nuair a tháinig na liathróidí ar ais sé an fad céadna a bhí siubhalta acab. Níor chuir an Turcach Gréigeach aon stros air fhéin ach rás a thabhairt ar maidin agus a theach arist. Cheap se go raibh a dhíol talmhan aige san méid a shiubhail sé. Bhí an fear eile ag siubhal feath an lae. Sé an oiread céadna talmhan a bhí acab.

Nuair a tháinig siad abhaile séard dubhairt na mná leob gurb mar a chéile a bhí siubhalra acab. Tá sé chomh maith duit adeir an bhean leis an Turcach Gréigeach a dhul sa gcúirt is saidhbre an fear deirneach sin a mharbuigh tú sé a chúirt is airde. Má tá tú le cúirt a fhagail aige seo tá sé cho maith duit é fhágail sa gcúirt atá aige.

Bhuail sé leis é féin is a bhean. Bhí sé a dhul a tabhairt leis an méid a bhain sé den fhathach roimhe sin, an each caol dubh, an claidhimh soluis, poitín na híocshláinte, an tslaitín dhraoidheachta agus fáine na hóige a bhí ar a mhéir. (Bhí sé i ndon duine a choinnéal óg go bhfuigheadh sé bás.) Chuir sise iallach air iad sin uilig a fhágail ina dhiadh. "Tá ceann de chaon cheann acab i gcúirt an fhathaigh mhóir. Tá mé ag dul ann le seachtain ag beathú an chapail ag chonaic mé iad.

D'fhág sé iad ag Mac Rí na Sosman annsin. Chuaidh sé féin agus a bhean chó fada le teach an fhathaigh mhóir agus níot thaobhuigh ceactar aca cúirt a Rí. D'fhan an Turcach Gréigeach ahuds a bhean le chéile go raibh beirt mhac aca. Annsin tháinig Mac Rí na Socmán cuca i n-

áit go raibh an ingean óg tugtha ón Rí. Dubhairt sé go dtáinig an Rí có fada leis. Bhí caoineachán na muice dóigthe aige a rádh go raibh an ingean tugtha uaidh.

Níl mise a dul có fada leis go dtigidh sé chó fada liom féin adeir an Turcach Gréigeach. Nuair a tháinig an Rí có fada leis dhíafraigh sé dhe cé thug uaidh an ingean. Farhach as an Turceis, adeir sé. Is maith liomsa a dhul annsin adeir sé. Gabhfaidh mise annsin agus marbhóchaidh mé an fear sin.

Bhuail sé leis annsin é féin agus Mac Rí na Sosmáin gur imthigheadar có fada leis an Turceis. Nuair a tháinigheadar go dtí cúirt an fhathaigh bhuail an Turcach Gréigeach an doras. Tháinig an doirseoir agus dhíafraigh sé de ceard a bhí uaidh. Dubhairt sé gur grabaire é a bhí ag iarraidh lóisdín na hoidce. Is fada an lá nár tháinig bhur leitheidí da mhéisin mhilis mhéith isteach chugainn. An chuid againn atá laidir a shroichfidh píosa díosa díb iad tá siad ag gáire, an chuid nach bhfuil láidir nach bhfuigfidh aon phíosa díbh tá siad ag caoineadh.

Tá sé i n-am agaibh tosú orm mar sin, adeir an Turcach Gréigeach ag breith ar chaol a chois ar an gceann ba ghóire dó agus bhí sé ag gabhail ar an gcuid eile leis go raibh siad marbh go dtí an t-amas mór.

Thuga leat adeir an doirseoir go teach na n-amhus. Má thugann siad lóisdín duit tugaidh adeir sé agus muna dtugann ní fearr linn agat é ná acab fhéin. D'ímtigh leis agus nuair a tháinig sé isteach i dtreach na n-amhua thosuigh cuid aca ag gol agus cuid aca ag gáire. . Cén fáth an ghol is an gáirí? Adeir sé. An t-amhus mór rith sé isteach sa gclúid agus chuir sé a shean ghaire as urlár sguabtha, binsín luachra, teine faduigthe agus ceatrmha n'anam agam adeir an fathach mór.

Ní hé t-anam a bhí mé a iarraidh ach suaimhneas a bheith agaibh agus sibh a bheith cineálta. Rug an t-amus mór orthab seo a bhí marbh ag an Turcach Gréigeach chaith sé amach ar an gcnocán iad. Sguab sé an t-urlár dháduigh sé teine agus chraith sé binsín luachra.

Dubhairt an Turcach Gréagach nach ngabhfadh sé a chodladh go bfághadh sé greim le n'ithe ghabh sé aríst go dtí cúirt an fhatha agus bhuail se an doras. Tháinig an doirseoir . Cé tá annsin adeir sé. Grabaire beag atá ag iarraidh greim le n'ithe. Téirigh go dtí an baicéar adeir an doirseoir agus má tá greim de arán donn aige nó builín nach bhfuil aon graithe aige féin de ní fearr linn aige é ná agat-sa.

Dimtigh leis go ndeachaidh sé có fada leis an mbacús. Bhuail sé an doras. Dhíafraigh an baicéar cé bhí annsin. Grabaire beag atá ag iarraidh greim le n'ithe go maidin adeir sé. Tá mé ag cur an arain isteach sa mbacús agus dá mbeadh tú istigh chuirfinn isteach i néinfeacht leis thú is breágh an builín a dheanfá. Ní fada go mbeidh adeir sé ag dul isteach ag cur bos le n-a thóin is le n-a cheann is chaith sé isteach sa mbacús é dháisg sé an chomhla air agus rinne sé builín dhe i néinfeacht leis an arán.

Dháduigh sé leis cúpla builín agus ghabh sé go teach na n-amus. An méid aráin a bhí sa mbacús bhí sé rith roimhe agus ina dhiadh go ndeachaidh sé go dtí teach na n-amhus. Anois adeir sé leis an amhus mór ith do dhíol agus dá mbeadh sibh múinte liom-sa nuair a tháinig mé isteach thiubhrainn bhur ndóthin díb.

Thosuigh sé féin ag ithe bhí an t-arán dhá thachtadh agus dubhairt sé go gcaithfeadh sé deoch a fhágail. Ghabh sé go dtí cúirt an fhatha. Bhual sé an doras. Tháinig an doirseoir dfiafruigh sé cé bhí annsin. Grabaire beag mé atá ag iarraidh deoch muise is tú an grabaire siubhlach adeir an doirseoir. Téirigh go dtí an brúighéar agus má tá leonn ruadh aige nó rud ar bith eile nach bhfuil aon ghnaithe aige féindhe tugadh sé dhuit é agus má tá graithe aige dhe ní fearr linn agat é.

Dhfhiafruigh an brúighéar cé bhí annsin Grabaire Beag mé atá ag iarraidh deoch go maidin. Tá mé ag dul a' múchadh na ndamhfí agus dá mbeadh tú isteach agam is breagh a mhúchfá dom iad. Ní fada go mbéidh adeir sé a' dul isteach ag breith ar an mbrúighéar agus dá chaitheamh isteach i ndamhach acab agus d'fhág sé annsin é.

Dárduigh sé ceig leis agus an méid ceigeanna a bhí ann. Bi siad ag rith roimhe agus ina dhiaidh go dtáinig siad go dtí teach na n-amhus. Bí ag ól anois, adeir sé leis an amhus mór agus dá mbeadh sibh múinnta liom-sa tiubhrainn bhur ndóthain le nithe is le nól díb uilig adeir sé.

Dionnsuigh siad ag ól annsin go raibh a mór dhóthain olta acab. Nuair a bhí a ndóchain olta acab luigh siad siar ar na hamogháibh luachra gur airigh siad an lá. Nuair a dairigh siad an lá agus dhúsigh an bheirt ghaisgidheach.

Anois adeir an Turcach Gréagach, tá mise ag dhul ag troid ceart leis an bhfatach i mbáireach agus coinnigh thusa ó dhul san áer ó tharla an droidheacht agat. Coinnigh thusa ar an talamh dom-sa é. Nuair a déirigh sé annsin chuimil sé bos dá shúile dá búrla is dá mhalíbh chíor sé a cheann, ghabh sé a thráth agus d'ith sé a bhricfeasta, ghabh sé go dtí tobar na meala agus dhúnnlaigh sé é féin. Ghléas sé suas ina culaidh ghaisge chatha agus cruachomhraic é féin. Bhí coitín de craiceann eascann air go pluic a dhá mhasa. Bhí spuir dheiligneacha ghréigeacha grianta treas pocán na míol mor a nbeadh sé ina mhadra dhá ninneoin. Bhí sé sgríobhtha síos ar i na litreacha móra gurb e féin beo bheois na mbeota fear marbhú na gceata fear cóir is ceart a bhaint amach gan cóir ná ceart ar bith a thabhairt uaidh claodiam duilleach dhailleach fóill in-í fóill an fgeá fóill an fhéad is na hollagadár a tharraingt isteach na láimhe deise agus ag tabhairt amach a láimhe clé mara mbearradh san chéad iarraidh go mbearrfadh is go dtiubhradh leis san dara hiarraidh gabh sé ar bun an talamh bhalbh bréige a raibh an dá ghreim déag a dhul chun maitheasa dó trí greim dá mhnaoi com caol, tóin mhór agus inntinn uaibhreach trí ghreim dá tharbh mala ramhar, seasamh státamhail agus éadan dána, trí ghreim dá sionnach súil bhiorach, cluais aireach agus rioball sgóthach, trí greim dá ghirrfeadh filleadh grot agus léim árd.

Bhuail sé an cuaille comhraic annsin agus níor fhága sé laogh i mbuin searach i gcapall iasg ar linn girrfiad i dtuim leanb i mnaoi nar bhain sé trí iompó beo is marbh ar agus iompó ar ais aríst. Déirigh an bolsaire boird i mbarr na cúirte annsin agus dhfhiafruigh sé de cérd a bhí sé a iarraidh. Tá mé ag iarraidh seacht gcéad ar m'aghaidh seacht gcéad ar mo chúaibh, seacht gcéad ar gach taobh díom agus feadh mo radhairc uaidh sin amach, adeir an Turcach Gréigeach.

Tháinig sin chuige an méid sin fré chéile agus dfiafruigh sé díob an ag an bhfatach nó aige féin a bhfearr leob an lá a bheith. Dubhairt siad go mbearr leob aige féin é. Déanfaidh sin

mar sin fanaidhidh mar tá sib ní mharbhóchaidh mise duine ar bith agaibh. Is liom sa an ríogheacht agus béidh sí agaibh agaibh ar ball. Ghabh sé annsin agus bhuail sé an cuaille comhraic arís. Déirigh an bolsaire boird agus d'fhiafruigh sé de céard a bhí sé iarraidh. Tá mé ag iarraidh an fhathaigh adeir sé.

Tá sé dá ghléasadh féin amach i néadach pláta sa gcaoi nach bhfuil aon bhuille dá buailfeas tú air nach n-imtheochaidh dhé mar d'imteochadh braon uisge de ghé agus níl aon buille dá mbuailfidh sé ort mach n-imteochaidh ón gcaiceann go dtí an crámh agus ón gcnámh go dtí an smior agus ón smior go dtí an smiontann.

Tháinig an fathach mor amach tharraing é dhé ubhall nimhe as a dhé phóca i néinfeacht agus chaith sé leis an Turcach Gréigeach iad choisin seisean é fhéin le bonn a bhróg. Nuair a shíl sé an fathach a bhualadh dhéirigh an fathach san aer agus thug Mac Rí na Sosmáin anuas é le draoidheacht. Béigean dó seasamh ar a talamh. Chaith an fathach agus an Turcach Gréigeach leath an lae ag troid le dhá chladheamh agus nior leig ceachtar aca bualadh ina chreiceann. Nuair a bhí leath an lae caithte tháinig ingean Rí Sgeithighe amach le dha phláta mine coirce chucab. Shuiheadar an fathach mór go nitheadh sé a chuid féin. Chonnaic an Turcach Gréigeach sgríobhtha ar chladheamh an fhatha nach raibh marbhú i ndán dó go marbhuigheadh a chladheamh féin é. Ní dhearna sé breith ar a phláta féin agis an mhin choirce a chaitheamh isteach idir an dá shúil i néadan an fhatha agus an claidheamh a sgiobadh uaidh.

Bhuail sé i gcomhngar a chinn a ghéill is a mhuiníl gur bhain sé an ceann de gan truisle gan tuisle gan mhirg gan mearbhall gur buail sé i gclár an éadain é gur shuimrigh sé an ceann. Is mairg duit adeir an ceann nár thug tú greim le nithe dom i dtosach o rinne mé féin an tapa ab fhearr adeir an Turcach Gréigeach. Nuair a bhí an fathach marbh aige thug an bhean an tslaitín draoidheacht amach chuige bhí liagháin chloiche déanta de dhaoine ag an bhfathach. Thóig sé arís iad. Bhí Mac Rí Lochlainn ina liagán cruaidh cloiche agus tógadh é ina ghaisgideach.

Sin é an fear a bhí dom iarraidh adeir ingean Rí Sgeithighe. Thug an fathach leis é agus rinne sé liagán cruaidh cloiche dhe agus thug sé mise leis. Posfaidh muid anois adeir sí agus tiubhraidh tú an áit seo dúinn ó tharla áitagat féin adeir sí leis an Turcach Gréigeach. Is beag an baoghal atá orm adeir sé áit mo shean-athair féin. Tugadh t'athair áit duit nó tugadh athair an fhir duit é. Níor thugh sé di an áit.

Dfág sé fear dá raibh ann i mbun na háite agus d'imtigh sé féin agus mac Rí na Sosmáin mac Rí Lochlainn agus ingean Rí Sgeithighe có fada le Rí Sgeithighe. Nuair a tháinig siad isteach ag an Rí cé bheadh isteach rómpa ach Donncadh Donn na gCleas ag tigheacht ag iarraidh ingean Rí Sgeithighe é féin. Nuair a tháinig an ingean agus an fear a raibh sí ceapadh a bheith aice ní raibh meas ar bith aice air le hais Donnchadh Donn na gCleas. Bhí sé ina fhear breagh. Éireannach a bhí ann.

Labhair an Turcach Gréigeach leis agus dhfiarfruigh sé dhó cé raibh sé a dhul. Dubhairt sé go raibh sé ag dul ag iarraidh mná. Tá an bhean seo ag dul ag pósadh an fhir seo agus ní fhéadfaidh tú í fhaghail. Ní phósfaidh mé é adeir sí má phósann an fear seo mé. Nach gut t'iarraidh a tháinig me adeir an fear cleasach má seadh adeir an ingean pósfaidh mise thú.

Níl tada le déanamh agam-sa mar sin adeir mac Rí Lochlainn ach a dhul abhaile. Téirigh abhaile adeir an ingean. Ní ghabhfaidh sé abhaile go gcaithfidh sé do bhainis adeir an Turcach Gréigeach.

Phós sí féin agus Donnchadh Donn na gCleas le chéile agus bhí bainis seacht lá agus seacht n-oidhche acab le mil ghréagach agus beoir Lochlannach. Blas na meala ar gach aon ghreim dhe agus gan greim ar bith acab tor agus ní raibh fios cé bfearr an chead oidhche ná an oidhche dheireannach, ach an oidhch dheannach bhuaile an codladh uilig iad agus tháinig mac Rí Rhír na nGealt agus thug sé uathab an bhean.

Nuair déirigh siad annsin fuair siad an bhean imtighe uathab ag Mac Rí Thír na nGealt. Tá sí imtighe uainn anois adeir siad. Má tá fhéin adeir Donnchadh Donn na gCleas gheithfidh mise arís í.

Ghabh sé agus bhain slieog de thaobh dúrach agus slisóg de thaobh darach agus chaith sé amach ar an bhfarrge iad agus rinne siad long luchmhar lán de shoillse dárduigh sé suas a cuid seolta móra buaóideacha bacoideacha ban dearg go barra na gcrann có fada có-réidh, có-díreach nar fhágtéad tíre gan tarraing nár fhorgail maide ráimhe gan ruaimhreach treabhadh na farrge folcanna fíor-dhomhain nach dtreabhfar aríst go lá deire an domhain, Eisce, rónnte, míolta móra, beithigh bheaga bhéildearga na farrge thiar ag tigheacht ar bhois ia ar bais an mhaide rámha sglug, sglus ag an bfoillian i dtosach na loinge go deire na loinge na heasgonna a dhul i n-asgláí a chéile sruthánaí tarránach cúrránacha ag tigheacht ag bualadh tuargaint agus ag rapáil, an gaineam garbh ag dul i níocht an gaineamh mín a dhul n-uachtar le neart teann feabhas agus tiomáint.

Sheol siad leob agus níor stríoc siad cuan na caladh gur shríoc sé tón cuain is caltha cúirt Rí Tír na nGealt san áit nar bhaoghal dí tonn dá bualadh ná tonn dá tuairrgint (da bualadh anuas den talamh)sgoilte gainimh séidhte a dhul innte. Thug sé feisteas lá is blianana uirthi i gcóir nach mbeadh sí leatuaire ann. Bhuaile siad suas go dtáinig siad isteach i gcúirt Rí na nGealt. Nuair a chonaic sé ag tigheacht iad bhí fearadh na failte rómpab an ceathrar acab Mac Rí na Sosuian, Mac Rí Lochlainn, an Turcach Gréigeach agus Donnchadh Donn na gCleas. Gléasadh chuile nídh dá feabhas doib cuireadh cuca ar bord é gur chaith siad dinnear breagh.

Nuair a bhí an dinnéar caithte acab sé an áit a dtáinig muid ag na hinghine ort adeir an Turcach gréigeach. Tá sí le fághail agat adeir Rí na nGealt. Ó ní mise atá dhá hiarraidh adeir Donnchadh ach an fear seo má thugann tú dó í, Mac Rí Lochlannach. Fuair Mac Rí Lochlannach annsin an ingean agus pósadh iad.

Anois adeir Donnchadh le mac Rí Thír na nGealt a bhfuil tusa a dul ag coinneál na mná a ghoid tú aréir? Tá adeir an Mac dubhairt Donnchadh má bhí gurb sin é an bás do "níl aon fhear istigh i di riogheacht nach marbhócaidh mise ma ta draoidheacht agat-sa ta beirt fear agam-sa a bhfuil draoidheacht acab chomh maith leat-sa.

Tugadh sé an bhean dhuit adeir an t-athair. Tiubhraidh ar mhaithe leis féin adeir sé Cé'n sórt duine thú adeir an Rí leis an mac nach bhfuil an riogheacht sáthach fada agat le bean a

fhaghail duit fein gan bean a bhí pósta leis seo a thabhairt uaidh nuair a fuair tú ar meisge é. Dubhairt an mac annain go dtiubhradh agus thug.

Chaith siad an oidhche sin ag ithe ag ól agus ag deanamh bainse. Maidin lár na bháireach dfhágadar Mac Rí Lochlannach annsin tháinig siad féin agus an bhean abhaile go Riogheacht Rí Dgeithighe. Nuair a tháinig siad abhaile annsin thug an Turcach Gréigeach a theach féin do Dhonnchadh Donn na gCleas agus chuaidh sé féin is a bhean is a chlann don Turcéis agus dfhannadar ann go bhfuair siad bás. Níor thug siad dom-sa ach bróga páipéir agus stocaí bainne ramhair bonn is leath-phinghinn airgid dól mé tigh Chrochubhair Uí Chrochubhair i gCathair Muiris é. Bhí an coileach a rith orm agus dá mbéireach an cearc orm ní fhagfadh sí deoir i ndom.

Lá Fhéil Muire na gCoinneall

2/2/1932 igCárna.